

Intervjui | 26/12/2022

Katarina Križana: Diskriminacija žena ne poznaje granice

📌 Piše: Maša Samardžija

Žene su ograničene javnim i privatnim patrijarhatom. Privatnim, koji je određen podjelom rada, rodnim ulogama i mjestom žene unutar doma, dok je javni određen ulaskom žena na tržište rada, odnosno u javnu domenu. Iako svjesne količine i tereta kućanskog rada, žene ne prepoznaju to kao nevidljivi i neplaćeni rad. Ovo je karakteristika žena u ruralnim područjima, bez obzira na kojem ruralnom području žive

📷 Katarina Križana

Većina hrvatskih feminističkih udruga smještena je u Zagrebu, iz kojega se teško dopire do zabačenih ruralnih sredina u kojima žene nemaju gotovo nikakvu institucionalnu podršku. Feministička udruga **Domine** iz Splita nastoji doći upravo do takvih mjesta i pružiti ženama podršku i zaštitu na području cijele Dalmacije. Brojnim aktivnostima, savjetovalištem, ali i znanstvenim istraživanjima, žene iz ove udruge nastoje doprinijeti osnaživanju žena i prevenciji svih oblika nasilja nad ženama. Za P-portal razgovarali smo s **Katarinom Križana**, sociologinjom u Dominama koja je i jedna od autorica istraživanja „Analiza položaja žena u ruralnim područjima“ u sklopu projekta „Zagovaranjem do boljih politika za zaštitu prava žena u Hrvatskoj“.

Budući da se bavite ženskim pravima i djelujete na području Dalmacije, smatrate li da su ženska prava u Dalmaciji ugroženija nego u ostalim krajevima Hrvatske?

Borba za ženska prava, odnosno diskriminacija žena ne poznaje granice. Ona je u podlozi svih društvenih sustava. Osvajanjem jednog područja diskriminacije, uzmimo na primjer, izlazak iz privatne u javnu sferu ili u svijet rada, za žene znači suočavanje s čitavom paletom novih oblika diskriminacije i izazova u ostvarivanju

prava na ravnopravnost. Dakle, Dalmacija ima svoje specifičnosti, ali iste probleme imaju i žene u Zagorju, Istri, Slavoniji, Rijeci, Zagrebu i naravno na globalnoj razini. Što je društvo ili sredina siromašnija, možda su neke od tih razlika i društvenih nepravdi s kojima su djevojke i žene često suočene – vidljivije. Dapače, neka sociološka istraživanja pokazuju da Dalmacije i nije baš tako izraženo patrijarhalna, kao bismo na prvu rekli.

Javni i privatni patrijarhat

Dalmatinska zagora uvijek se apostrofira kao patrijarhalan i tradicionalan kraj. Kakva su vaša iskustva?

Život u Dalmatinskoj zagori sigurno nije lak. Nažalost, stanovnika je sve manje, sve su stariji, infrastruktura nerazvijena i zapuštena i sustav na ovom, pretežno ruralnom području slabije funkcionira. Zapravo, često zakazuje. Mi pretežno radimo sa ženama žrtvama nasilja i ono što smo primijetili su upravo loši životni uvjeti i izostanak podrške. Domine su u 2022. provele istraživanje o položaju žena u ruralnim područjima u Hrvatskoj, koje je obuhvatilo i područje Dalmatinske zagore. Istraživanje je pokazalo da su žene pasivne i apatične. Žene su ograničene javnim i privatnim patrijarhatom. Privatnim, koji je određen podjelom rada, rodnim ulogama i mjestom žene unutar doma, dok je javni određen ulaskom žena na tržište rada, odnosno u javnu domenu. Većina života odvija se unutar kuće, odnosno u privatnoj sferi i kućanski poslovi su i dalje isključivo obaveza žena. S druge strane, iako obavljaju većinu kućanskih poslova, ne prepoznaju sebe kao one koje doprinose kućnom proračunu. Iako svjesne količine i tereta kućanskog rada, ne prepoznaju to kao nevidljivi i neplaćeni rad. Same žene, kako je pokazalo istraživanje, pristaju na tradicionalnu podjelu rada po spolu s pragmatičnim objašnjenjem o radnom angažmanu supruga ili djece izvan kuće. Ovo je karakteristika žena u ruralnim područjima, bez obzira na kojem ruralnom području žive, a koje je obuhvaćeno ovom analizom. Dakle, za sada ne možemo reći da je Dalmacija ni manje ni više tradicionalna ili patrijarhalna u odnosu na druge dijelove Hrvatske. Važno je naglasiti da cilj analize nije bio potvrditi ili ispitati, već razumijeti. Izdvojiti regiju u kojoj je situacija za ruralne žene najteža nije objektivno moguće ovim tipom metodološke analize, kvalitativnog istraživanja, što otvara prostor za daljnja istraživanja.

Sociološko istraživanje iskustava žena, foto: Domine.hr Sociološko istraživanje iskustava žena, foto: Domine.hr

Crna statistika

Koliko kao ženska udruga uspijevate doći do žena, osobito onih u ruralnim krajevima? Uspijevate li doprijeti do njih i s kakvim se izazovima susrećete?

S obzirom na ono čime se Domine bave, a to je zagovaranje prava žena, tijekom vremena provodile smo razne programe osnaživanja žena i promoviranja ravnopravnosti spolova. Zadnjih godina, a intenzivno od krize izazvane covidom, pružamo podršku ženama koje su preživjele obiteljsko nasilje tako da mobilni timovi izlaze na teren na poziv žena. Razlog za to je loše imovinsko stanje, ali i loša prometna povezanost Dalmatinske zagore s urbanim središtima. Zapravo, za te je žene dolazak do bilo kakve podrške dodatno otežan postojećim životnim okolnostima. Tome smo, vjerujemo, doskočile formiranjem mobilnih timova koje čine terapeutkinja, psihologinja i odvjetnica. Pri tome je važno naglasiti da smo ostvarile dobru suradnju s centrima za socijalnu skrb, policijom kao i s Odjelom za podršku žrtvama i svjedocima pri Županijskom sudu u Splitu. No, i dalje ostaje problem tzv. crne statistike, odnosno neprijavljivanja ili neprepoznavanja preživjelih oblika nasilja.

Udruga Domine s porukama protiv nasilja nad ženama. Foto: Miroslav Lelas/PIXSELL

Koliko je zahtjevno osnaživati žene u krajevima u kojima je tradicija izrazito važna i dominantna?

Ni manje ni više nego žene u urbanim područjima. Jedino je zapravo zahtjevno s obzirom na nedostatak kapaciteta, financijskih i ljudskih, kako bismo odgovorile na potrebe i izostanak programa podrške u ruralnim krajevima, u ovom slučaju Dalmatinske zagore.

Apatija i rezigniranost

Koji su, prema vašem iskustvu, najveći problemi žena u Dalmaciji i Dalmatinskoj zagori?

Istraživanje je pokazalo da su problemi slojeviti. Žene su financijski ovisne o svojim partnerima ili obitelji, a s druge strane uvjeti života su otežani zbog nedostatka infrastrukture, prvenstveno javnog prijevoza i općenito prometne povezanosti, ali i izvora rada, te aktivnosti izvan prostora doma. Žene su nedovoljno financijski pismene i nespreme su za daljnje ulaganje u osobni razvoj i rad na sebi. Poseban problem je neosvijestjenost vlastitog položaja i mogućnosti promjene. Zabrinjavajuća je količina apatije i rezigniranosti, odnosno prihvaćanja stanja onakvog kakvo je, što odgovara tradicionalnoj i stereotipnoj slici žene.

Suradujete s pojedinim udrugama iz Dalmatinske zagore. Imate li neke zajedničke projekte s kojima radite na osnaživanju žene iz tog kraja?

Suradujemo kroz razne aktivnosti i projekte. Prije svega, usmjerene smo na razvijanje sustava izvaninstitucionalne pravne i psihološke podrške za žene preživjele nasilje i nasilje u obitelji. Tako smo surađivale s udrugom Zvonimir iz Knina, a trenutno imamo projekte u partnerstvu s udrugom Žene Kosovske doline iz kninske Biskupije, a cilj je projekta upravo podrška žrtvama obiteljskog nasilja.

Split, akcija "Nasilniku 1000 kuna, Njoj vječni pokoj!?" Foto: Ivo Cagalj/PIXSELL

Vaša udruga ima i besplatno savjetovište za žene žrtve nasilja. Kakva su vam iskustva, prijavljuju li žene danas češće nasilje nego prije?

Nasilje se prijavljuje više nego prije, ali razlog tome je veća dostupnost informacija i sustava podrške bilo kroz institucije ili vaninstitucionalna savjetovišta, kakvo je i savjetovište koje vodi udruga Domine. Također, tema nasilja nad ženama i u obitelji je više prisutna u medijima, što je doprinijelo tome da žene češće prijavljuju nasilje. To opet otvara novi niz problema, a to je nedovoljna spremnost i kapaciteti sustava, što osim nedostatka stručnjaka, podrazumijeva nedostatak servisa podrške i zapravo razumijevanje i dosljednu primjenu Istanbulske konvencije odnosno Konvencije Vijeća Europe o sprječavanju i borbi protiv nasilja nad ženama, što je pitanje za sebe.

Tekst je objavljen u sklopu projekta poticanja novinarske izvrsnosti Agencije za elektroničke medije